ביי דער ארבעט

פון יעקב זיפער

דערציילט מיר א טוער פון דער י. ל. פרץ שול: "אין 1914 האָבן מיר געעפנט די שול מיט 17 קינדער. וואָס מיר האָבן ממש אויסגעבעטלט ביי די עלטערן".

כ'ווייס נישט ווי איר, ביי מיר שפּילט א ציפער אויך א ראָלע ביי וויכטיקע געשעענישן, בפרט אין א באשטימטער צייט. ס'גיט עפּעס א צי אריין אין באזונדערער וועלט פון מחשבות, ווען מ'דערמאָנט זיך, אז די אידישע שול אויף דער גאַנצער וועלט, האָט זיך גענומען בויען אין א צייט, ווען די וועלט — אַלטע און נייע — האָט זיך גענומען צינדן און ברענען . . .

היינט אז די וועלט איז שוין א "בארו איקטע", עפענען זיך יעדן טאָג די טירן פון די אידישע שולן פאר טויזנטער משה'לאך, יאנקעלאך, לאה'לאך און רב קה'לאך, און די הינע פרץ שול נעמט אריין יעדן טאָג קרוב צו 600 קינדער.

קומען די קינדער און טרעפן זיך מיט לערער, וואָס טראָגן מיט זיך אן אָטעם פון אידישע ישובים מיט א טראַדיציע פון דורות'דיקן פאָלקס לעבן. איז דער אָנהייב א שווערער — א ווייטער מהלך, און ס'איז שווער זיך איינצולעבן און אויפכאַפּן גלייך דעם פאָדעם, וואָס דאַרף פאַרבינדן אן פאַרקניפּן אַלט און נייס; נעמט אָבער א שטיקל צייט, און די קליינינקע אונזערע ווערן דורך די לערער אריינגעפירט בהדרגה'דיק אין די פאַרבאַרגנסטע שטעלאך פון אונזערע אלפ'ן און בית'ן; באַקאָנען זיך מיט'ן סוד פון קאָנען זען מיט איינענע אויגן, ווייס אויף שווערץ, דאָס הייסלאָבע ווארימע וואָרט: מאמע . . . ווערט מען שוין. איינגן און מ'גייט צוזאַמען באַגעגענען יעקב'ס קינדער אין פעדר, דעם בעל שם טוב אין די בערג פון קאַרפּאַטן לאנד; לאָזן זיך ארונטער מיט די מאַראַפּע, נען אין די קעלערס פון שפּאַנען און ציען נאָך לייענער צוקערמאַן קיין סיביר — און איבער דעם, שוועבן די ניגונים פון אונזער אלט און ניי לעבן, דורך די מייסטערס פון דער נייער אידישער ליטעראַטור.

שאַפט זיך פאַר'ן קינד'ס אויגן א קייט פון דורות: ערגעץ וואו איז געווען אן אַנהויב, וואָס פאַרלירט זיך אין די ציטן פון ערשטע מענשן אויף דער ערד, ציט זיך ווייטער א מיט, פון דורות'דיקן גערענגל פאַר לעבן און שאַפן, און נייט א דורך די פאַרוואַרפנסטע שליאַכט פון אידישן לעבן.

זיצן קינדער און ציטערן אָפּט ניט צו פאַרלירן א וואָרט פון לערערס מויל; ווערן דערציטערט פון'ם ביטערן סוף פון אונזערע משיחים, ווייניגן אויפ'ן גורל פון "מאַניש" און ביילן הענטלאך פון פּראָטעסט ביים "פרעמדן חופה קלייד"; לאָכן האַרציק מיט מאַטל פייסס און נייגן מיט, מיט חנניה'ן — מסירת נפש — אין דער מדבר.

און אין אלע ווינקעלאך פון אונזערע ענגע קלאַס צימערן הערט זיך: תורה, תורה! פאַרשמאַכט זיינען אונזערע קינ'דערלאך: טרוקענע הייסען, גרויע נאַסן אין געשריי פון נאַסיקער "פּובליסיטי", א יום טוב און א וואַרימקייט פון עכטן און פולן לעבן — איז זיי קאַלט, אַפּטמאָל פילט מען זיך נאָענט צום נעפרוירן וועטער. קומען זיי צו אונז אין די אַוונטן אין פון די שאַטנס שיינט אַרויס א נייע וועלט, וואָס רעדט מיט א לשון פון עלטער עלטערן־יידיש, צו אייניקלאך ריינע און גוטע, צו אייניקלאך וואָס דאַרפן זיין וואַרעם און פול מיט זייער איינענער וועלט. לעכצן אונזערע קינדער נאָכ'ן וואָרעמען וואָרט און אז זיי דערפילן אז זיי טרינקען פון קוואַל — קוועלט דאָס האַרץ און ציטערט.

שטייט דער אמת'ער אידישער לערער און — שווייגט . . .

יאָ, ער שווייגט. ווען די אויגן זיינען פייכט און פול מיט אַ'האַרץ וואַקסט און ציטערט ווי א גרעזל אין פעלד, דאַרף מען ניט קיין ווערטער. זיינען ווערטער איבערריק. און אין האַרץ אין ער מיחל. בעסער, ער דערפילט דאָס הינע קינד, — אויגנער אין בלוט און פלייש — ער דערפילט, אז דאָס, וואָס דאָס קינד טוט אים אמאָל ווי מיט נים געהעריקן אויפנעמען און דרך ארץ, איז לחמת רוב עבודה. ער דער־פילט, די שווערע מי, וואָס אונזערע הינע קינדער דאַרפן זיך באַמען, צו קומען צו אונז נאָך א טאָג לערנען און אָפּט אויך פיזישע ארבעט, אין אן אנדער פלאַץ אין אן אנדערע אטמאָספערע.

ער דערפילט א ריח פון אינסטינקטיוון תורה נעפיל, וואָס איז נאָך ניט איינגאַנצן אטראַפּירט געוואָרן אפילו דאָ אויפ'ן שטיינערנעם באַדן פון אונזער הינן לעבן. פאַרגעסט ער דעם עלנט אין וועלכן דער לערער געפינט זיך ביי אונז, פאַרשווינדט די נויט, די נייסטיקע און פיזישע, קוקט נאָר אויפ'ן קלאַס און דער קלאַס אויף אים אין — שווייגט.

* * *

מיט 17 קינדער האָט זיך געעפנט א אידישע שול אין ווייטער וועסט פון קאַנאַדע, און אַרום דער זעלבער צייט, האָבן אידישע בחורים און מיידלאך, באַלייט פון דעם צער, וואָס האָט זיך אויסגענאָסן אויף אידישע קינדער אין גאַנץ מזרח אייראָפּע, געטראָגן מיט ציטערניש און מורא פאַר טאָטעס און מאַמעס און דרויסנדיקער שרעק — א בענקל, א טיש און א אלט מעשה ביכל, אין די קינדער היימען און אויפדערגיך אויפגעשטעלטע פאָלקס הייזער פאַר היימלאָזע —

געבויט אידישע שולן אין די פאַרוואָרפענסטע ווינקעלאך פון אונזער צעשפּרייטן קייט.

ווי א געהיימער ציטער איז א דורך אונזער וועלט און נעמאָנט: א אידישע שול פאַרן אידישן קינד. שטייען אין א שורה: מאַנטרעאַל און ווינניפּעג, עטמפּערט די גרויסע וועלט פון די שטאָטן. אַרגענטינע און בראַזיל איז אויך דאָ, און איבער דעם אלעם פלאַטערן די שטראַלנדיקע פנים'ער פון'ם אומראַיקן פּרץ און ליבן פעטער יעקב דינעזאָן: אָט אזוי, אָט אזוי, כד־מיך חיי!

אין'ם קנאַל פון חורבן און פאַרוויסטונג האָט אַרויסגעשפּראָצט די אידישע שול. עפענען מיר טיר און טויער און רופן ווייטער: בויט, בויט א וואַרימע היים!

א היים פאַר אונזער קינד, א וואַרימע און א פולע.

אונזער פאָלקס־פאַנד אין תר"ץ

פון ז. איצקאָוויטש, ירושלים

זייער, זייער שווער איז געווען דאָס איצט אוועקגייענדע יאָר תר"ץ פאַר ארץ ישראל אין דעם פאָליטישן און אין דעם סאָציאַלן זין.

אָנגעהויבן האָט זיך דאָס יאָר באַלד נאָך די בלוטיקע אָב־געשעענישן, מיט דער טרויעריק־באַרימטער שאַרקאַמיסיע, וועלכע האָט מיט איר רעפּאָרט געוויזן, אז די ארץ־ישראל'דיקע רעגירונג, מיט דער הילף פון ירושלימ'ער מופטי'ס קלי־קע, זאָל מאַכן גרויסע שווערקייטן דעם אידישן נאַציאָנאַל־פאַנד און אים זייער שטערן אין זיין אזוי וויכטיקער און נויטיקער ארבעט, אלס ריכטיקער און ווירק־לאַכער גואל האַרץ, צו אויסלייזן און דער־ווערבן דעם באַדן און א"י און אים שטעל־לען אין אייביקן באַזיץ פונ'ם פאָלק ישראל.

אָבער א דאַנק דער איבערגעבנהייט פון דעם אידישן פאָלק צו זיין באַליבטן פאַנד און די נויטיקע שטיצע, וואָס ער האָט באַקומען פון זיינע מאַסן פאַרערער אויף גאַר דער וועלט, האָט דער אידישער נאַציאָנאַל פאַנד באַוויזן צו איבערוועלטיקן אַלע שטערונגען און שווערקייטן צו אַנ־נייז ווייטער מיט זיין וויכטיקער ארבעט פון גאולת הארץ, וועלכע איז דער הויפּט פּוגראַמענט פון דעם נאַנצן אידישן אויפ־בוי, אין ארץ־ישראל, מיט וואָס ער האָט זייער פיל געווירקט צו דערמוטיקן דעם אידישן ישוב אין ארץ־ישראל, דערהויפּט אונזערע חלוצים־בויער, צו פאַרטזעצן די אויסבויאונגס ארבעט מיט נאָך מער ענערגיע און לוסט, צוליב וואָס די אידי־שע פּאָזיציע און השפעה אינ'ם לאַנד זיי־נען באַדייטנד פאַרשטאַרקט און באַפעס־טיקט געוואָרן.

אין פאַרלויף פון דעם יאָר תר"ץ האָט דער אידישער נאַציאָנאַל פאַנד דערוואָר־בען נייעם באַדן אין ארץ־ישראל 11.000 דונאַם און אזוי אַרום האָט ער פאַר־גרעסערט זיין באַדן באַזיץ ביז 285.000 דונאַם; דאַרונטער אויך 1.675 דונאַם שטאָטיקן באַדן.

אויף האָט דער פאַנד אין פאַרלויף פון דעם זעלבן יאָר דריינירט, אויסגעטריקנט די זומפּן, אַמעליאָרירט און געמאַכט גינ־סטיק פאַר דער געפלאַנטער אינטענסיווער קאָלאָניזאַציע איבער זעכציק טויזנט דו־נאַם פון זיין ניי געקויפטן באַדן, און האָט פאַרזאָרגט מיט וואַסער ניין נייע אידישע ישובים אויף זיין פון פריער דער־וואָרבענעם באַדן.

אויף דעם דאָזיקן פאָנדס דאַרפישן באַ־דען זיינען אין פאַרלויף פון דעם זעלבן יאָר געגרינדעט געוואָרן נייע אַכט אַר־דישע אַגריקולטורעלע ישובים און ווירט־שאַפטן, און די צאָל פון אידישע אַגרי־קולטורעלע ישובים און ווירטשאַפטן אין דעם לאַנד איז איצט שוין 178.

די נייע ישובים וועלן אויפגעשטעלט דערהויפּט לעבן און אַרום די שוין פון פריער עקזיסטירנדע אידישע קאָלאָניעס און זיי וועלן באַזונדער פאַרשטאַרקט און גע־ס'וועלן באַזונדערס פאַרשטאַרקט און גע־זיכערט די דערמאַנטע קאָלאָניעס און עס וועט מעגלאַך ווערן אויף צו זיכערן די ריין אידישע ארבעט אין די זעלבע קאָ־לאָניעס.

פון די נייע געגרינדעטע ישובים אויפן באַדן פון דעם אידישן נאַציאָנאַל פאַנד פאַרדינט דאָ דערמאַנט צו ווערן די קאָ־לאָניע "בית־חנן", אין יהודה, פאַר 70 אידישע פאַמיליעס פון בולגאַריע. פון וועלכע א גרויסער טייל האָט באַצייטנס באַקומען, פריער אין בולגאַריע און לעצ־טענס אין ארץ־ישראל, דיי נויטיקע פאַר־באַרייטונג, איבונג און דערפאַרונג אין דער אינטענסיווער אַגריקולטור.

די דאָזיקע קאָלאָניע ווערט אויפגע־מאַכט פון קרן העזרה און ד. ג. ווערן אויף דעם דאָזיקן באַדן איצט געבויט הייזער פאַר ניט פאַרטעגלאַכע אי־דען (צווישן זיי אויף קרבנות פון די אַב־טעג).

דערמיט ווערט אָפּגעשפּאַט די באַדן — און הייזער — שפּעקולאַציע אין די פון פריער עקזיסטירנדיקע שטעט און שלונות און ס'ווערט באַדייטנד פאַרשטאַרקט די זיכערקייט פון די אידישע איינוואוינער און פאַרמעגנס אין זיי . . .

אויסער דעם צוויי־מאָנאַטלאַכן זשור־נאַל "קרנו", וועלכן די הויפּט ביוראָ פון דעם אידישן נאַציאָנאַל פאַנד גיט ארויס אין פינף שפּראַכן (דאַרונטער אויף העב־רייאיש און אידיש) ספּעציעל פאַר אירע פאַרטרעטער און טוער אויף נאָר דער וועלט, גיט די זעלבע ביוראָ (מיט דער הילף פון פאַרלאַג "אמנות") אויך ארויס די ביבליאָטעקע "לנוער" (ביכער פאַר דער יוגנט), וועלכע איז זייער באַליבט ביי דער אידישער. העבּרייאיש לעזענדער יוגנט און איז זייער גערימט פון אלע ביי־כער־קריטיקער. און אזוי ווי אין פאַרר־קען יאָר האָט די הויפּט ביוראָ אויף אין פאַרלויף פון איצטיקן יאָר ארויסגעגעבן 12 ביכלאַך פון דער זעלבער ביבליאָטעק אירער.

מיט איין וואָרט:

דער אידישער נאַציאָנאַל פאַנד האָט שווערקייטן און שטערונגען עיאַתשעיא אין פאַרלויף פון יאָר תר"ץ טראָץ אלע שווערקייטן דאָך אויפגעטאָן פיל מער מען קאָן זיך דאַריבער שוין פאַר־אלס דאָס האָבן אים דערלויבט די אומ־שטענדן און אפילו אויך די הכנסות.

שטעלן וואָס אַט דער באַליבטער פאָלק'ס פאַנד וואָלט געקאָנט אויפטאָן פאַרן פאָלק און פאַרן לאַנד, ווען אונזערע ברידער אויף נאָר דיר וועלט זאָלן זייערע ביי־שטייערונגען אים געבן מילדער און זיי־נע הכנסות זאָלן זיין גרעסער.

אפילו ווען דער שלים־מזל דעריאָגט זיין קרבן אין אמעריקע, לאָזט ניט דער אידישער אימיגראַנטן הילפס פאַראיין אים אומגליקלאַך מאַכן

פון ש. קאַפּלאַן

מאָנטרעאַל. — היינטיקן ערב ראש־השנה האָט אונזער אידישער אימיגראַ־טן הילפס פאַראיין באַקומען א טעלע־גראַמע פון יוריסט קאַנסול פון "האיאַס" אין וואַשינגטאָן, איינדאַך הירשפעלד: "סינגערמאַן און קינדער דערלויבט אריינ־צוקומען". די מעשה קאָן דערציילט ווערן גאַנץ קורץ.

בנימן סינגערמאַן, א פאָטער פון זיבן קינדער, האָט א דעליקאַטעסן סטאָר אין ברוקלין און מאַכט דאָרט א שווערן לע־בען. האָט זיך זיין עלטסטן זון פאַרוואַלט חתונה האָבן מיט א קאַנאַדער מיידל. איז דער טאָטע מיט דער מאַמען מיט אלע זיבן קינדער, דעם חתן, פאַרשטייט זיך אינגעשלאָסן, נעקומען אין מאָנטרעאַל צו דער חתונה, וואָס איז דאָ פאַרנעקער מען, ווי ס'פירט זיך ביי אונז אירן — זונטאָג (דעם 19טן יוני). אויף מאָנדאָג, מאָנטאָג, האָט דער טאָטע זיך געאייל־צוריק צו זיין ביזנעס. איבערלאָזנדיק חתן־כלה מיט דער נייער שווינער און קינדער זיך נאָך אביסל משמח זיין. אין מאָנטרעאַל. וואָלט דאָך דאָס אלעס גע־ווען "אַלרייט". איז אָבער אונזער בנימן סינגערמאַן א איד א שלימזל און באַ־שליסט מיטנעמען קיין ניו־יאָרק איינעם א פּלימענע, א ברודערס א זון, א "קאַ־ניידיען באַרן באַי", אמת א יחס, וואָס קאָן פריי אריין אין די פאַראיינינקטע שטאַטן, ווען איז דאָס אָבער געוואָגט געוואָרן, ווען ער פאַרבינט זיך ניט מיט א שלים־מזל'דיקן אַנקל, וואָס קאָן נעבאַך ניט ריידן קיין ענגליש.

אין דאָזעס־פאַנט דערקלערט דער אַנ־קעל נאָנץ ברייטלאַך, פאַרשטייט זיך אין אידיש, אז ער איז דעם באַ'ס א פעטער, דער דאַלמעטשער זעצט צלייך איבער, אז דאָס איז א פאָטער פון באַי אין דער באַ־אַליין, וואָס רעדט שוין דוקא א גוטן ענג־ליש, זאָגט אז דאָס איז זיינער א אָנקל צו וועמען ער פאָרט צו גאַסט און דעם טאָטן זיינעם האָט ער איבערגעלאָזט אין מאָנטרעאַל.

אונזער בנימן סינגערמאַן איז באַשול־דיקט געוואָרן אין שמוגלען זיינעם א פּלי־מענק אין די שטאַטן. מ'האָט אים גלייך אַריינגעזעצט אין דזשייל, געהאַלטן אים דאָרט פינף טעג און נאָכהער דעפּאָרטירט קיין קאַנאַדע, וואו מ'האָט אים ווייטער מכבד געווען צו זיצן הינטער די גראַטעס. דערהערט פון אזא אומגליק, האָט זיך די ווייב מיט די עלטערע דריי קינדער האַסטיק אריבערגעכאַפּט צוריק אין די סטייטס. מ'מוז דאָך אָטענדן די ביזנעס, מ'איז דאָך ערב יום־טוב, און דעם שלים־מזל איבערגעלאָזן דעם אידישן אימיגראַ־טן הילפס פאַראיין. דאָרט קאָן מען אים שוין צו גוט. דער א. א. ה. פ. האָט סינגערמאַן'ען שוין ניט פון איין צרה אַרויסגענומען, וועט איר אים אויך דאָס מאָל באַפרייען און צוזאַמען מיט די קלע־נערע קינדער אָפּשיקן אַהיים.

ווי מ'קאָן זעען פון דער אויבנדער מאָנטער טעלעגראַמע פון וואַשינגטאָן, האָט דער "האיאַס" פון ניו־יאָרק אין דער פּערזאָן פון איזידאָר הירשפעלד און אונזער מאָנטרעאַלער הויפּט אפיס אין דער פּערזאָן פון מר. פאָל און מיר פּי־טערס געהאַט גאָר ניט קיין לייכט שטיקל אַרבעט. דאָס איז געווען א קיים, מיט טעלעגראַמעס און בריוו, וואָס האָט זיך געעוינען פון דעם 30טן יוני ביז דעם 22טן סעפּטעמבער און געעוריקט זיך נאָך לוי־ענישן נאַראַנטיעס, באַדנס און א. וו. מיט מתיר אסורים ערב ראש־השנה.

בית־יתומים דירעקטאָריום דערוויילט נייע באַאַמטע

(שלום פון זייט 1)

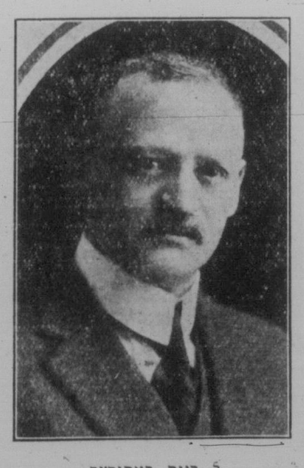

ל. ריים, קאַסירער

א. באַראַדיצקי 1טער וויצע־פּרעזידענט

די פאָלגנדיקע באַאַמטע זיינען דער־ווייַלט געוואָרן: ערשטער וויצע־פּרעזי־דענט, א. באַראַדיצקי; צווייטער וויצע־פּרעזידענט, ווי. קאַהען; קאַסירער, ל. ריים; ערן־סעקרעטאַר, ה. נ. טאַבייעס; ערן־ווי־צע־פּרעזידענט, מעקס פינקלשטיין.

דעלעגאַטן צו דער קינדער ביוראָ: מרס פ. טשעס און מר. מעקס פינקלשטיין.

דעלעגאַטס צום פּערלייטער בורזשעט, מר. ל. ריים.

קאָמיטעטן: מ. א. גרעי, פאַרז. "אדמי־שאַן און דיסטשאַרדוש": מ. דאָרסמאַן, — געביידע: דר. סי. דוש. בערמאַק, — קינ־דער וואַוילזיין; מאַרקוס הייטאָן, — "דע־לינקווענט" איזידאָר אי שהורוויץ, — פּי־נאַנץ; מרס. זלאָבינסקי, — וואַקיישאַנאַל און אויפזיכט; פ. מאַס, — שול קאָמיטעט; ה. גענאַסקי, — קאַמפּיין; א. ע. קאַנטאָר, — "פּראָבייט"; ד. קאַהען, — שפּיל־פּלעצער; וואַלינסקי, — דערציאונג; מרס. טשעס, — אויספאַרשונג; מרס. מאַס, — הויז קאָמיטעט; דר. ס. ראַדין, — נעזונט־הייט; דר. מ. ברענמאַן, — דענטאַל; וו. קאַהען, — איינקויף; מ. ה. לעווינסאָן, — פּראָפּאַגאַנדע; ל. דייוויס, — מיטגלידער־שאַפט קאַמפּיין.

סאַלאַדאַ טיי

סטאַנדאַרד	נייער
בראַון לייבל	געלער לייבל
60 c.	70 c.
א פונט	א פונט

פרענט אייער גראָסער פאַר איינעם פון די דאָזיקע בלענדס זיי זיינען אין א גרויסער מאָס די פיינסטע וואָס איר קאָנט קויפן צו די דאָזיקע פּרייזן

סאַסקאַטון סאַסקאַטון

נעזעלשאַפט. נאַטיצן

אויסערשטאַטיקע געסט פאַר דער סיג־נער־אייראָנס חתונה זיינען געווען: מר. און מרס. אייראָנס, פון דולוט, מינ. די פריילינס העלען און פעי אייראָנס, דולוט, מרס. מאַרטין גודפרענד, סופיריאָר, וויס־קאַנסין, מיס ראָזעלי איידלמאַן, מאַרסע־לין, סאַסק. און מרס. י. זינגער, ביטשי, סאַסקאַטון.

* * *

די קאַנאַדער מיטגלידער פון גן השרון קאָרפּאָרעיִשאַן פון ארץ־ישראל, האָבן אָפּ־געהאַלטן א פאַרזאַמלונג דעם 28טן סעפּ־טעמבער אין דער היים פון מרס. סעם סעקטער, סאַסקאַטשעוואַן, קרעסענט.

* * *

זונטאָג, דעם 21טן סעפּט. האָבן די "אַנג דזשוידעאַנס" אָפּגעראַלטן זייער ערשטע פאַרזאַמלונג פון היינטיקן סעזאָן אין שול זאַל. אין דער אָפּהעזנהייט פון דעם פּרעזידענט דייוו טשעטקאָוואַ איז מיס פרידאַ בלענק, וויצע־פּרעזידענט גע־ווען די פאַרזיצערן, וועלכע האָט דערע־פענט די פאַרזאַמלונג מיט א קורצער באַ־גריסונג. מר. נאַרמאַן געזער, וועסטערן וויצע פּרעזידענט פון יאַנג דזשוידעאַס האָט געהאַלטן א רעדע, און ער האָט אַנ־געוויזן אויף די אַקטיוויטעטן פון דעם קלוב. עס האָבן אויך גערעדט מר. מעקס צייטלין, געוועזענער פּרעזידענט פון מרס. מעקס טייטלבוים האָט גערעדט וועגן לוד־וויק לואיסאָנס בוך. מיס פעני צייטלין האָט אָפּגעגעבן א פינאַנציעלן באַריכט. עס איז אויך דורכגעפירט געוואָרן א מר־זיקאַלישע פּראָגראַם. דער מיטינג האָט זיך געגעדזיקט מיט א טיי און רעגיסטראַ־ציע פון מיטגלידער.

* * *

מיס בערטא וואַגעל, טאָכטער פון מרס. ס. וואַגעל פון סאַסקאַטון איז מר. מרס. מעלאַמעד זיינען דאָ צו נאָאַס ביי מר. און מרס. א. לאַנדאַ. זונ־טאָג, דעם 29טן סעפּט. האָבן זיי דורכגע־פירט לכבוד זיי א שיינע פּאַרטי, 65 פּערזאָן זיינען אַנוועזנד געווען. זיי זיינען פּרעזענטירט געוואָרן מיט שיינע מתנות

* * *

אין גיכן וועט פאַרקומען דער גרויסער יאָנג דזשוידעאַן באַל.

פאַר פּאָטאָגראַפיעס

גייט וואו צופרידנהייט איז גראַנ־טירט. טהאָמס סטודיאָ איז די סאַמע מאָדערנע סטודיאָ אין דער פּראָווינץ. מיר וועלן אַראַנזשירן אַן אָפּאינטמענט צוצופאַסן אייער באַקוועמלאַכקייט.

THAMS STUDIO

154-2ND AVE. SO. SASKATOON

PHONE 6631

פרישע, קילע לינען פאַר אייער בעט

איז דאָ עפּעס אַזוינס וואָס העלפט איינעם צו האָבן א גוטע נאַכט רו אין דעם הייסן וועטער, ווי פרישע, ריינע, קילע בעט לינען? אַון עס איז פונקט דער סאָרט לינען וואָס מיר קאָנען אייך נעבן אויב איר שיקט אייער וועש צו אונז. — לי־נען געוואַשן און געשווייניקט אין שטראָמען פון ריינסטער רעגנוואַ־סער — לינען געפרעסט גלאַט און ווייך.

Modern Laundry Ltd.

PHONE 4779 SASKATOON

זאָגט עס מיט בלומען

בלומען זיינען די אידעאַלע מתנה — פאַר געבורטסטעג, חתונות אדער יעדער פּאַסירונג וואָס מען דאַרף באַגריסן, ווי אויך פאַר יעדן סאָרט אויסדרוק פון מיטלייד און סענטימענט.

Hill's Nursery

103-23RD STREET E.

SASKATOON

Phones 2345
97 147

קליידער מאַכן דעם מענשן

דער דערפאָלגרייכער מאַן קאָן שטענדיק אויסגעקליבן ווערן אַן אונטערשייד וואו ער איז. דייַנקייט אין שטענדיק וויכטיק' און עס איז דאָ בלויז איין מיטל צו אָנהאַלטן דאָס, און דאָס איז דורך א רעגל־מעסיקן סיסטעם פון דריי קלייַנינג. לאָזט אונז אכטונג געבן אויף אייער ערע פאַרערונגען. מיר זיינען זיכער אז איר וועט זיין צופרידן.

Phone 5588

Belgian

DRY CLEANERS
DYERS & FURRIERS Ltd

123-20TH ST. W. - SASKATOON

מיט דער הילף פון קרן העזרה און ד. ג. ווערן אויף דעם דאָזיקן באַדן איצט געבויט הייזער פאַר ניט פאַרטעגלאַכע אי־דען (צווישן זיי אויף קרבנות פון די אַב־טעג).

דערמיט ווערט אָפּגעשפּאַט די באַדן — און הייזער — שפּעקולאַציע אין די פון פריער עקזיסטירנדיקע שטעט און שלונות און ס'ווערט באַדייטנד פאַרשטאַרקט די זיכערקייט פון די אידישע איינוואוינער און פאַרמעגנס אין זיי . . .

אויסער דעם צוויי־מאָנאַטלאַכן זשור־נאַל "קרנו", וועלכן די הויפּט ביוראָ פון דעם אידישן נאַציאָנאַל פאַנד גיט ארויס אין פינף שפּראַכן (דאַרונטער אויף העב־רייאיש און אידיש) ספּעציעל פאַר אירע פאַרטרעטער און טוער אויף נאָר דער וועלט, גיט די זעלבע ביוראָ (מיט דער הילף פון פאַרלאַג "אמנות") אויך ארויס די ביבליאָטעקע "לנוער" (ביכער פאַר דער יוגנט), וועלכע איז זייער באַליבט ביי דער אידישער. העבּרייאיש לעזענדער יוגנט און איז זייער גערימט פון אלע ביי־כער־קריטיקער. און אזוי ווי אין פאַרר־קען יאָר האָט די הויפּט ביוראָ אויף אין פאַרלויף פון איצטיקן יאָר ארויסגעגעבן 12 ביכלאַך פון דער זעלבער ביבליאָטעק אירער.

מיט איין וואָרט:

דער אידישער נאַציאָנאַל פאַנד האָט שווערקייטן און שטערונגען עיאַתשעיא אין פאַרלויף פון יאָר תר"ץ טראָץ אלע שווערקייטן דאָך אויפגעטאָן פיל מער מען קאָן זיך דאַריבער שוין פאַר־אלס דאָס האָבן אים דערלויבט די אומ־שטענדן און אפילו אויך די הכנסות.

שטעלן וואָס אַט דער באַליבטער פאָלק'ס פאַנד וואָלט געקאָנט אויפטאָן פאַרן פאָלק און פאַרן לאַנד, ווען אונזערע ברידער אויף נאָר דיר וועלט זאָלן זייערע ביי־שטייערונגען אים געבן מילדער און זיי־נע הכנסות זאָלן זיין גרעסער.

אונזער פאָלקס־פאַנד אין תר"ץ

פון ז. איצקאָוויטש, ירושלים

בייט לויט א גאַנץ נייעם שטייגער.

דעם גאַנצן באַדן פאַר אים האָט געגע־בען דער אידישער נאַציאָנאַל פאַנד, יע־דער קאָלאָניסט אינוועסטירט גאַנצע 4 הונדערט פונט, און דער קרן־היסוד גיט בלויז די איבעריקע געלט (בערך 300 פונט פאַר יעדן קאָלאָניסט), וועלכע איז נויטיק אום צו פאַרפאַלגען דעם באַדן און איינאָרדענען דעם ישוב אזוי פאַלקאָם אז די קאָלאָניסטן זאָלן קאָנען גוט לעבן אַן שום זייטיקער הילף און שטיצע.

אין ארץ־ישראל גלויבט מען אז דער באַזיס פון דער נייער קאָלאָניע, איז דער געזונטסטער און זיכערסטער.

דער אידישער נאַציאָנאַל פאַנד האָט אויך באַדייטנד פאַרגרעסערט זיין אזוי נויטיקע און וויכטיקע וואַלד פּלאַנצונג, און האָט אין פאַרלויף פון דעם יאָר תר"ץ געפּלאַנצט נייע דריי וועלדער אין ארץ־ישראל: "יער איינשטיין", "יער מאַסאַריק", און "יער המלך פטר", מיט די געלט וואָס די דייטשע, טשעכאָסלאָ־וואַקישע און יוגאָסלאַוויש אידן האָבן ספּעציעל פאַר דעם צוויק געזאַמלט און אָפּגעגעבן דעם אידישן נאַציאָנאַל פאַנד. אזוי אַרום האָט דער אידישער נאַצי־אָנאַל פאַנד אין פאַרלויף פון דעם זעלבן יאָר געפּלאַנצט נייע 233.476 בוימער אויף 913 דונאַם פון זיין וואַלד באַדן אין ארץ־ישראל.

אויך אויף די געביטן פון עקאָנאָמיע, זיכערקייט און קולטור האָט דער אידישער נאַציאָנאַל־פאַנד ניט ווייניק אויפגעטאָן אין פאַרלויף פון דעם זעלבן לעצטן יאָר טאַלשטשינער אירן זיינען אויסגעשלאָבטעט געוואָרן אין זייערע בעטן. אויף מאַרגן פרי האָט די "אַבשטשינע" אָפּגעשטעלט דעם פאַנגראַם דורך א קלוגן איינפאַל. זיי האָבן דעם אַנגעשטעלט פון דער "אַפּ־שטשינע", דעם קריסט דאַניל א באַקאַוו אריינגעשיקט, אין שטעטל רייטנדיק אויף א פערד, אלס כלומרשטער פריינט פון די באַנדיטן האָט ער זיי אַנגעזאָגט, אז די בלשעוויקעס דערגעענטערט זיך צו טאַלשטשין. ליכאָוויצעס באַנדע איז צלייך אַנטלאָפן. די 20.000 אירן פון טאַלשטשין האָבן געגאַנצע צוויי טעג, דינסטאָג און מיטוואָך מקבר צו זיין די 350 הרו־גים. ווען זיי זיינען געקומען פון בית־עולם, האָבן זיי געפונען צעשפּרייט פּראָ־קלאַמאַציעס פון דער זעלבער באַנדע, אז דערפאַר וואָס מען האָט זיי אָפּגענאַרט, וועלן זיי קומען שבת אין אויסשעכטן אלע אירן. דאָס וועט עפּעס ווערן אויף צו די קריסטן, וואָס וועלן אויסבאַהאַלטן די אירן.

כדי צו ראַטעווען די שטאָט האָבן זיך די טאַלשטשינער אירן פאַראייניקט מיט די אַרומיקע קריסטן אין א געמיינזאַמן קבלת פנים. 16 נלחים זיינען געשטאַנען אויף די וועגן מיט צלמים פון דאַנערשטאָג ביז שבת פרי. צום באַשטימטן טאָג זיינען די פעטליוראָוועס אָנגעקומען. מען איז מיט זיי דורכגעקומען און דאָס שטעטל האָט זאָל אויסגעמיידן א פּאָגראָם. פיר אירן זיינען דאָך דער'הרג'עט. געוואָרן אויף די וועגן אירער בי באַנדיטן זיינען אַריין אין שטאָט. נאָך דעם זעלבן שבת האָבן זיי פאַרלאָזן טאַלשטשין.

מיט צוויי מאָנאַטן שפּעטער איז די שטאָט פאַרנומען געוואָרן דורך די באַל־שעוויקעס. פאַרערשט האָבן זיי אַדעסטירט די "אַפּשטשינע", וועלכער ס'איז געקו־מען א שווערע שטראָף פאַר שטיצן די קאָנטער־רעוואָלוציאָנערן. בנימן סינגער־מאַן'ען איז געלונגען צו אַנטלויפן. די איבעריקע מיטגלידער פון דער "אַפּשטש־נע" האָבן דאַן דאָ גאַנצע שולד געוואָרפן אויף אים און דערמיט נצל געוואָרן פון דער שטראָף. סינגערמאַן'ען האָט מען אונטער די אויגן פאַר־משפּט צום טויט און צוגעזאָגט צוויי מיליאָן רובל פאַר באַפן אים א לעבעדיקן אדער א טויטן. זיין פאַרמעגן פאַרשייט זיך האָט מען קאָנפיסקירט.

בנימן סינגערמאַן איז אַנטלאָפן אין פאַראקי, רומעניע. אין 1921טן יאָר האָט אהרן אלבערגעבראַכט זיין פאַמיליע. דריי יאָר האָבן זיי געלעבט אין בעלדזש, כע־פאַראַביע. מיט דעם זכות, וואָס דער פּרוי'ס א ברודער האָט זיי צומעשיקט אַן אַפידייווים צו פאָרן אין די פאַראייניק־טע שטאָטן. פליכטלינגע, וואָס פלעגן שטיין אין פאַרבינדונג מיטן קאָנסול און געהאַלטן ביים באַקומען א וויזע קיין אמעריקע, פלעגט מען לאָזן בלייבן אין רומעניע. דעם 12טן אקטאָבער 1923 האָט די משפחה מיט מזל באַקומען די לאַנג דערוואַרטעטע וויזע, אָבער אין אייר־ניקע טעג אַרום איז אַרויס דער נייער קוואָטאַ געזעץ און די פאַמיליע איז מיט דער וויזע געבליבן זיצן אין בוקאַרעסט. דאָרט זיינען זיי אָפּגעווען נאָך דריי יאָר, געפינענדיק זיך אלע טאָג אונטער דער גזירה דעפּאָרטירט צו ווערן קיין רוס־לאַנד.

מיט דער הילף פון אונזער אימיגראַנטן הילפס פאַראיין, האָט דער קאָנסולער בר־טן דער פאָטער פון דעם דערמאַנטן בחור געקראָגן פאַר דער משפחה סינגער־מאַן איינעם פון די "אַיקאַ" פּערמיטן, וואָס דער אידישער אימיגראַנטן הילפס פאַראיין האָט פאַרטיילט צווישן די הינע קרובים פון די פליכטלינגע אין רומעניע. דעם 24טן אקטאָבער 1926, איז די מש־פחה סינגערמאַן בשלום אָנגעקומען מיט דער שיף "עסטאָניע" קיין האַליפאַקס. דעם ערשטן מאַרץ, 1928, באַקומט די משפחה א מעלדונג פון דעם אמעריקאַ־נער קאָנסול, אז איר איז דערלויבט אריינצוקומען אין די פאַראייניקטע שטאַ־טען אויפן סכּד פון דער דאָ אַרויסגעגע־בענער וויזע. די משפחה סינגערמאַן באַ־געגנט זיך דאָ אין ברוקלין.

קאָנטיק אָבער, אז דער שלים־מזל האָט דעם פעסט באַשלאָסן ניט לאָזן־צו רוען דעם גרוי געוואָרענעם אין צרות